

DRINKWATERBEDRIJVEN
STEKEN MET
WATERWORX NEK UIT
**VEILIG
DRINKWATER
VOOR TIEN
MILJOEN
MENSEN**

Tekst Theo Leoné
Beeld iStockphoto e.a.

A

Tempo. De drinkwaterbedrijven in Nederland slaan de handen ineen om tien miljoen mensen in ontwikkelingslanden duurzaam aan goed drinkwater te helpen. Volgens de Verenigde Naties ontberen maar liefst 663 miljoen mensen veilig drinkwater. Alle reden om via het programma WaterWorX vaart te maken. Op 1 januari 2018 beginnen de projecten.

Nog nooit eerder vertoond”, zegt coördinator Karst Tamminga van WaterWorX. “Alle tien drinkwaterbedrijven in Nederland doen mee. Voor de eerste keer werkt ieder samen in een gemeenschappelijk buitenlands programma. En ook nog eens in een langdurig programma, tot 2030. Ik ken geen andere voorbeelden. De sector steekt zijn nek uit.”

De oprichting van WaterWorX vloeit voort uit de steen die toenmalig minister Lilianne Ploumen in 2015 in de vijver wierp. In Washington DC verzekerde ze tijdens het Global Citizen Earth Day festival dat Nederland de verantwoording op zich neemt om dertig miljoen mensen in 2030 duurzaam aan veilig drinkwater te helpen. Bij de toegang tot sanitaire voorzieningen ligt de lat zelfs op vijftig miljoen mensen.

Tamminga: “Wat zou de drinkwatersector kunnen bijdragen? Het idee ontstond om gezamenlijk de opgave van tien miljoen mensen op ons te nemen. Bij de oprichting van WaterWorX is die uitdaging een-op-een overgenomen.”

Het ministerie van Buitenlandse Zaken - partner in het publiek-private programma WaterWorX - zet bij het realiseren van zijn doelstellingen niet alle kaarten op de waterleidingbedrijven. Om de doelstelling van veilig drinkwater voor dertig miljoen mensen te halen, wordt onder andere ook beroep gedaan op het WASH SDG consortium, een consortium van WASH Alliance International, SNV Netherlands Development Organisation en non-profit organisatie Plan. De waterleidingbedrijven richten zich voornamelijk op de stedelijke gebieden. Hun expertise is leidingwater. De ontwikkeling van afgelegen landbouwgebieden en het slaan van geïsoleerde putten is aan anderen.

GRENSVERLEGGENDE AANPAK

WaterWorX borduurt met zijn projecten deels voort op bestaande partners van de Nederlandse waterbedrijven. Natuurlijk, de ondernemingen werken vooral binnen de eigen landsgrenzen. Maar maximaal één procent van de omzet kan volgens de wet gebruikt worden voor het ondersteunen van buitenlandse partners. De grensverleggende aanpak functioneert als bron van innovatief denken en maakt de waterbedrijven tot aantrekkelijker werkgevers. >

De drinkwaterbedrijven werken over het algemeen met Water Operator Partnerships (WOPs). Dit is een langdurig partnerschap tussen een Nederlands drinkwaterbedrijf en een drinkwaterbedrijf in Afrika, Azië of Zuid-Amerika. Hierbij werken Nederlandse waterexperts van de drinkwaterbedrijven zij aan zij samen met een expert van een lokaal partner waterbedrijf om de bedrijfsvoering te verbeteren.

Joseph Theuri van Naivasha Water uit Kenia ondertekent in Amsterdam de letter of intent bij de start van WaterWorX

Denk niet dat de Nederlanders - hoe goed ook in water - op elk terrein de wijsheid in pacht hebben. Onderschat de mensen en hun oplossingen elders nooit, klinkt door in Tamminga's relaas. Hij noemt de buitenlandse partners dikwijls beter georganiseerd als het gaat om de waterketen. "Vaak liggen alle watertaken in één hand. Op dat gebied hebben veel landen een voorsprong. In Nederland proberen we zo iets al tientallen jaren. Drinkwaterbedrijven, waterschappen en ook gemeenten hebben, behalve Waternet, in ons land ieder hun eigen watertaken."

"We hadden een longlist van veertig partners", zegt Tamminga. "Na een eerste bezoek zijn daar de 23 meest perspectiefvolle van overgebleven. Wat kansrijk is? Je kijkt naar het management, de politieke situatie, naar de bestaande regulering. Ons programma is ambitieus. Je moet het vertrouwen hebben dat je met elkaar iets kunt bereiken. Vergeet niet: we willen veertien jaar met elkaar optrekken. Kan dat? In Azië, in Afrika, in Zuid-Amerika?"

'Sommige projecten bevinden zich in corruptiegevoelige gebieden. Daarom vragen we transparantie in de bedrijfsvoering'

CONFLICT EN MIGRATIE

Omvangrijke delen van de wereld kampen met schaarste aan water. WaterWorX zet zich vooral in Afrika en het zuidoosten van Azië in om de situatie te verbeteren. Ook in Zuid-Amerika (Colombia en Bolivia) heeft de Nederlandse drinkwatersector projecten. Het tekort aan schoon water en sanitaire voorzieningen kost mensenlevens en ontwricht economieën. Het ministerie van Buitenlandse Zaken ziet de watertekorten en de groeiende druk op de natuurlijke hulpbronnen in Afrika en het Midden-Oosten als belangrijke oorzaak van conflict en migratie.

Water halen bij een waterwinkel

VROUW EN KLIMAAT

Betere toegang tot schoon water en behoorlijke sanitaire voorzieningen staan bij de Verenigde Naties hoog op de agenda. Nederland wil voor elkaar boksen dat in 2030 dertig miljoen mensen duurzaam veilig drinkwater hebben en vijftig miljoen goede sanitaire voorzieningen. Voor de uitvoering van water, sanitaire voorzieningen en hygiëne (WASH) gerelateerde programma's is jaarlijks 95 miljoen euro beschikbaar. De drinkwaterleidingbedrijven haken aan met WaterWorX, dat inspanningen levert om tien miljoen mensen water van kwaliteit te garanderen. Centrale uitgangspunten zijn dienstverlening aan de allerarmsten en opbouw van de lokale capaciteit. Nieuw zijn extra aandacht voor het verbeteren van de wet- en regelgeving, de duurzaamheid, de klimaatverandering en externe financiering. Ook vergt gender gelijkheid voortdurende aandacht binnen de projectactiviteiten.

WaterWorX is in een hoog tempo aan de slag. “Tijdens de Amsterdam International Water Week (AIWW) - eind oktober, begin november - zijn alle partners in Amsterdam een week lang bij elkaar geweest om kennis te delen”, zegt programmaspecialist Anke Verheij. Zij heeft als watermanager ervaring opgedaan bij het ministerie van Buitenlandse Zaken en kent de Haagse mores. Coördinator Tamminga heeft zijn wortels in het Groninger drinkwaterleidingbedrijf.

Verheij: “In maart 2017 zijn we op Wereld Waterdag begonnen met de startfase. Eind juni volgde de keuze uit de longlist. Voor de 23 projecten zijn vervolgens de plannen gemaakt. Op 1 januari 2018 wordt gestart met de projecten. Tijdens de AIWW is op 30 oktober de aftrap gegeven van 23 geselecteerde projecten in 17 verschillende landen.”

Tamminga: “Het projectmanagement ligt bij de deelnemende Nederlandse waterbedrijven. Wij tellen alles bij elkaar op. Komen we straks aan die tien miljoen mensen? Belangrijk is dat een kwart van de groep behoort tot de allerarmsten. Dat is een doelstelling. Wij toetsen de plannen, bekijken de begrotingsposten en bewaken of het geld en de resultaten met elkaar in balans zijn. Zeker, sommige projecten bevinden zich in corruptiegevoelige gebieden. Daarom vragen we transparantie in de bedrijfsvoering.”

Een opgave is om bij het maken van keuzes aansluiting te zoeken bij de lokale wetgeving. Sommige landen werken bijvoorbeeld niet met waterkiosken, kleine winkels voor de verkoop van leidingwater. Meestal uit praktische overwegingen of omdat voor de wat langere termijn de hoop is gevestigd op huisaansluitingen.

Een paar keer per jaar zullen de initiatiefnemers de koppen bij elkaar steken om te beoordelen of de plannen op koers liggen. De publiek-private samenwerking vergt regelmatige rapportage aan het ministerie. Voor de eerste vijf jaar van het project is 54 miljoen euro beschikbaar. Het geld komt voor 55 procent van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De rest van het bedrag wordt opgehoest door de drinkwaterleidingbedrijven. Ze staan daarvoor garant, maar zullen hun best doen om een geldstroom van tien procent (5,4 miljoen euro) op gang te brengen vanuit de buitenlandse partnerbedrijven.

VIER THEMA'S

De sleutel waaraan WaterWorX draait is niet louter technisch maar vooral ook organisatorisch van aard. Vier thema's worden stapsgewijs bij de hoorns gepakt: organisatie, financiering, institutionele omgeving van beleid, wet- en

regelgevingen drinkwater en sanitaire voorzieningen. Daarnaast wordt gewerkt aan het delen van kennis en ervaring tussen Nederlandse partners en lokale partners. Tijdens de jongste waterweek werd nog eens bevestigd: met ontwikkelingsgeld als gift haal je geen duurzame doelen.

Tamminga: “De eerste vraag is: hoe krijg je een professionele organisatie? Hoe kom je aan geld en hoe kan een bedrijf zichzelf bedruipen?”

Al te vaak kampen de waterbedrijven met aanzienlijke lekverliezen (technisch en administratief). Het water wordt dan wel geleverd maar door niemand afgerekend. Illegaal tappen is in sommige regio's grootschalig dagelijkse praktijk. De lekverliezen lopen op tot wel zeventig procent.

“Een waterbedrijf moet klanten hebben die betalen. Pas als de onderneming verzekerd is van een vaste geldstroom kan geleend worden op de kapitaalmarkt. Banken willen zekerheid. Het kost gemiddeld vijf jaar om zwakke waterbedrijven gezond te maken. Het begint met de analyse, wat zijn de knelpunten. Roomt de gemeente de winst af, is het management wel van goede kwaliteit? Je zult de organisatorische veranderingen die nodig zijn moeten benoemen.”

‘Het kost gemiddeld vijf jaar om zwakke waterbedrijven gezond te maken’

Verheij: “Buitenlandse Zaken trekt aan de verbetering van de institutionele omgeving. Op dat vlak spelen in een aantal landen de ambassades een rol. In de eerste vijf jaar zullen we een miljoen mensen kunnen bereiken. Als de organisatie op peil is, volgt een versnelling naar nog eens negen miljoen mensen die duurzaam veilig drinkwater beschikbaar krijgen.”

Het belangrijkste is en blijft volgens Tamminga de duurzaamheid. Hoe zorg je dat na 2030 de trein verder rijdt? Dat het partner-waterbedrijf op eigen benen kan staan?

“Dit programma heeft alles in zich om de duurzaamheid te waarborgen. Focus op organisatie, management, omgeving. Wellicht zullen we dingen tegenkomen die we niet kunnen beïnvloeden. Niet ieder obstakel valt weg te nemen. Dan kijken we verder. Vinden dan een ander project om onze doelstellingen te halen. We zullen misschien moeten improviseren.” |